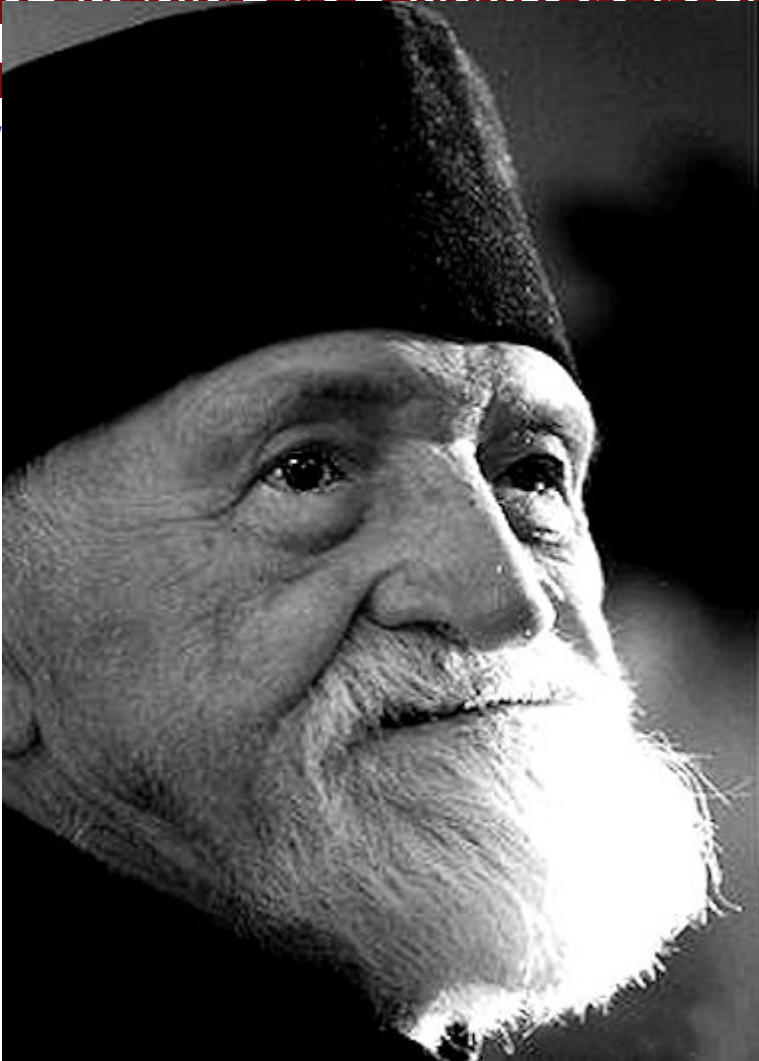

Η ανάκληση των συγχώρησής και η ανακαίνιση της

π. Δημήτριος Στανιλοάε

Ο Κύριος μας συνέδεσε άρρηκτα τη συγχώρηση που παρέχει ο Θεός με αυτή που οφείλουμε να παρέχουμε σ' όσους μας έχουν προκαλέσει κακό. Στην πραγματικότητα, τα αμαρτήματα για τα οποία ζητάμε συγχώρηση από τον Θεό αφορούν, τις περισσότερες φορές, κακά που έχουμε προξενήσει, στους ανθρώπους. Συνεπώς, οφείλουμε να ζητάμε συγχώρηση γι' αυτά όχι μόνο από τον Θεό αλλά και από όσους έχουμε βλάψει, με τις αμαρτίες μας. Σε διαφορετική περίπτωση ο Θεός δεν μας συγχωρεί.

Πίσω από τους ανθρώπους που έχουμε βλάψει συναντάμε πάντοτε τον Θεό, και πίσω από τις αμαρτίες που διαπράττουμε έναντι του Θεού βρίσκουμε πάντοτε τους ανθρώπους. Παραβαίνοντας το θέλημα του Θεού, κάμπουμε τις ηθικές αντιστάσεις των ανθρώπων δίνοντάς τους ένα κακό παράδειγμα. Ο άνθρωπος που

συμπεριφέρεται ανάρμοστα στον Θεό, κάνει το ίδιο και στις σχέσεις του με τους ανθρώπους, ενώ συμβάλλει στην αύξηση της αδιαφορίας τους προς τον Θεό.

Έτσι, προκειμένου να μας συγχωρήσει για τα αμαρτήματα που έχουμε διαπράξει ενώπιον του, ο Θεός μας ζητά να αιτούμαστε πρώτα τη συγχώρηση από τους συνανθρώπους μας. Αν όμως προκειμένου να λάβουμε τη Θεία συγχώρηση έχουμε ανάγκη την ανθρώπινη, τότε και οι άλλοι άνθρωποι έχουν ανάγκη τη δική μας προκειμένου να λάβουν τη συγχώρηση από τον Θεό.

Για να λάβουμε τη συγχώρηση από τον Θεό πρέπει συγχρόνως να συγχωρέσουμε τις αμαρτίες των συνανθρώπων μας και να ζητήσουμε συγγνώμη από αυτούς που έχουμε βλάψει. Δεν αρκεί να συγχωρούμε, χρειάζεται επιπλέον να ζητάμε τη συγχώρηση από τους άλλους. Τόσο η μία όσο και η άλλη πράξη μας είναι πολύ δύσκολες. Είναι πολύ πιο εύκολο να ζητάμε συγχώρηση από τον Θεό, διότι Εκείνος μας «επιβάλλεται», κατά κάποιον τρόπο, λόγω της μεγαλοπρέπειάς Του και επειδή εύκολα αναγνωρίζουμε την εξάρτησή μας από Εκείνον, σε θεωρητικό επίπεδο -δεν μιλώ για όσους δεν πιστεύουν αλλά για τους πιστούς. Αντιθέτως είναι πολύ δύσκολο ακόμα και για εμάς τους πιστούς να αποφύγουμε την περιφρόνηση προς τους ανθρώπους, οι οποίοι δεν μας επιβάλλονται προβάλλοντας το μεγαλείο τους με τρόπο εμφανή. Ακόμα, ανάμεσα στις δύο πράξεις, τη συγχώρηση που οφείλουμε να δίνουμε στους άλλους ανθρώπους και την ανάγκη να ζητάμε τη δική τους συγχώρηση, η δεύτερη είναι η δυσκολότερη. Όταν οι άλλοι μ μας ζητούν τη συγχώρηση, μοιάζουν να βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και αυτό αγγίζει την καρδιά μας καθώς τονώνει την έπαρσή μας. Όμως το να ζητάμε οι ίδιοι συγχώρηση μας υποχρεώνει να κατέλθουμε από το βάθρο της φαινομενικής ανωτερότητάς μας και να αναγνωρίσουμε την εξάρτησή μας από τους άλλους.

Η ίδια έπαρση κρύβεται τόσο πίσω από την άρνησή μας να συγχωρήσουμε όσο και από τη δυσκολία να ζητήσουμε συγχώρηση. Όμως δίνοντας άφεση δεν σημαίνει απαραίτητως ότι παραιτούμαστε από την έπαρσή μας· ενώ αν κάνουμε ένα βήμα παραπάνω φτάνοντας να ζητήσουμε εμείς συγχώρηση τότε έχουμε εξαλείψει κάθε ίχνος της έπαρσης μας. Σε αυτή μονάχα την περίπτωση η καρδιά μας συγκινείται ειλικρινά και ολοκληρωτικά χωρίς κανένα αμφιταλαντευόμενο κίνητρο.

Αρνούμενοι να δώσουμε ή να ζητήσουμε άφεση αμαρτιών κάνουμε την ψυχή ολοένα και πιο σκληρή. Το κακό που μας έχει προξενήσει ο πλησίον και παραμένει στη μνήμη μας, αποτελεί μία ακαθαρσία που βρίσκεται μέσα μας και μας δηλητηριάζει συνεχώς, εξαπλώνοντας τη δυσοσμία της στην ύπαρξή μας. Η εκτυφλωτική λάμψη ή το σκότος που προέρχεται από αυτό το δηλητήριο, μας τυφλώνει εμποδίζοντάς μας να αντικρίσουμε τον άλλο καθαρά. Έτσι δεν μπορούμε να αγαπήσουμε τον Θεό ούτε να αγαπηθούμε από τους άλλους.

Μόνο η ειλικρινής συγχώρηση διαλύει αυτό το ξένο σώμα στην ψυχή μας και απομακρύνει το δοκάρι από τα μάτια μας. Επομένως μόνο η αγάπη του Θεού μπορεί να μας δώσει την άφεση. Ο άββάς Ησαΐας λέει: «Να μην έχεις μοχθηρότητα για τον άνθρωπο για να μην είναι μάταιοι οι κόποι σου. Κράτησε την καρδιά σου καθαρή προς όλους τους ανθρώπους για να δεις μέσα σου την ειρήνη του Θεού. Διότι, όπως ακριβώς το δηλητήριο διαχέεται σε όλο του το σώμα και φτάνει στην καρδιά, αν τύχει και τσιμπηθεί κάποιος από σκορπιό, έτσι και το δηλητήριο της μοχθηρίας πληγώνει την ψυχή του ανθρώπου και απειλεί να την καταστρέψει εξαιτίας του κακού που έχει υποστεί. Έτσι αυτός που δεν θέλει να ματαιοπονεί τινάζει αμέσως από πάνω του αυτό το σκορπιό, δηλαδή τη μοχθηρία και την κακοβουλία».

Το κακό που έχουμε κάνει στον άλλο αναστατώνει και αυτό ακόμα την ψυχή μας. Μας κάνει ανήσυχους. Μας εμποδίζει να κοιτάξουμε τον άλλο καθαρά στα μάτια. Κάθε φορά που τον συναντάμε νιώθουμε αμήχανα καθώς υποψιαζόμαστε ότι κρατάει μέσα του τη θύμηση από το κακό που του έχουμε κάνει. Η έπαρσή μου είναι και πάλι αυτή που με εμποδίζει να έχω καθαρές σχέσεις μαζί του. Αρκεί όμως να του ζητήσω συγχώρηση και αυτό θα οδηγήσει και τους δυο μας σε σχέσεις ανοικτές, άμεσες και ελεύθερες. Αν επιμείνω στην έπαρσή μου χωρίς να ζητήσω συγχώρηση, δεν μπορώ να σταθώ ενώπιον του Θεού και να τον αντικρίσω με το πρόσωπο και την καρδιά καθαρή. Πίσω από το αίτημα για συγχώρηση πρέπει να βρίσκεται ένα ειλικρινές αίσθημα μετανοίας. Η μετάνοια φέρνει θλίψη στα μάτια, μια θλίψη μετάνοιας, που όταν εκδηλώνεται, τα μάτια μας αποκτούν ένα βλέμμα άμεσο και διαυγές. Με αυτή την ευθύτητα της ειλικρινούς μετανοίας πρέπει να στέκομαι ενώπιον του Θεού ζητώντας την άφεση, που έχω προηγουμένως ζητήσει από τον πλησίον. Οι αμαρτίες μου προς τον Θεό είναι αναρίθμητες και συνεχείς. Όλα όσα έχω προέρχονται από τον Θεό και θα όφειλα να τα προσφέρω σε Εκείνον και στους ανθρώπους. Θα όφειλα να Τον δοξάζω συνεχώς για τις ευεργεσίες Του μέσω των λόγων και των έργων μου· όμως δεν το κάνω. Γι' αυτό λοιπόν η μετάνοιά μου πρέπει να είναι αδιάκοπη όπως και η παράκληση για τη συγχώρηση και το έλεος Του. Να γιατί ο μοναχός της Ανατολής επικαλείται το έλεος του Θεού

προσευχόμενος αδιαλείπτως. Έτσι, βλέπουμε τον Μεγάλο Αντώνιο τη στιγμή που πεθαίνει να ζητά λίγο χρόνο ακόμα για να μετανοήσει. Καθώς λοιπόν τα αμαρτήματα προς τον Θεό αποτελούν ταυτοχρόνως αμαρτήματα προς τους ανθρώπους και αντιστρόφως, τα αμαρτήματα προς τους ανθρώπους είναι και αυτά συνεχή και πρέπει να ζητάμε διαρκώς συγχώρηση για αυτά.

Εν τέλει μου είναι δύσκολο, σε οποιαδήποτε στιγμή της σχέσης μου με τον πλησίον, να πω ότι έχω συμπεριφερθεί κατά τρόπο άψογο ή ότι έχω κάνει κάθε καλό που όφειλα ή μπορούσα να κάνω για τους ανθρώπους με τους οποίους συναναστράφηκα. Όταν λοιπόν κάποιος μου καταλογίζει μία συμπεριφορά, την οποία δεν είχα συνειδητοποιήσει ότι ήταν κακή, δεν θα πρέπει να την αρνηθώ αλλά να αναγνωρίσω την ενοχή μου. Α ν μη τί άλλο, το λάθος μου είναι ότι έδωσα (άθελα μου έστω) την εντύπωση αυτής της κακής συμπεριφοράς. Ο άββάς Ησαΐας λέει: «Αν από επιπολαιότητα ο αδερφός σου αποδώσει μία κατηγορία, δέξου τη με χαρά· και αν εξετάσεις τον συλλογισμό του σύμφωνα με την κρίση του Θεού θα διαπιστώσεις ότι έχεις αμαρτήσει». Είναι δύσκολο να διαβεβαιώσω ότι δεν έχω καμία ευθύνη για τη δημιουργία των αναπόφευκτων όσο και συνεχών κακών που αναφύονται μέσα στους ανθρώπους και πληγώνουν και εμένα τον ίδιο. Μου είναι δύσκολο να ομολογήσω ότι η συμπεριφορά μου, οι σκέψεις και τα λόγια μου προς τους άλλους είναι όλα άψογα· ακόμα, ότι έχω δώσει στους άλλους τη δέουσα προσοχή, ώστε να μην τους δημιουργηθεί η εντύπωση ότι αδιαφορώ για αυτούς. Όλοι αμαρτάνουμε προς όλους. Γι' αυτό τον λόγο πρέπει να μετανοούμε για τη συμπεριφορά μας προς τους άλλους. Αυτός είναι και ο λόγος που ζητάμε πάντοτε από τους ιερείς να μας μνημονεύουν κατά την προσκομιδή της Θείας Λειτουργίας, και από όλους τους ανθρώπους που γνωρίζουμε να προσεύχονται για εμάς· όπως ακριβώς οφείλουμε και εμείς να θυμόμαστε , όσο μπορούμε, στις προσευχές μας όσους γνωρίζουμε και γενικότερα όλους τους ανθρώπους. Η προσευχή μας για τους άλλους συνεπάγεται τη συγχώρηση προς εκείνους, και η παράκλησή μας να προσεύχονται για εμάς συνεπάγεται τη δική τους συγχώρηση προς εμάς.

Προσευχόμαστε για όσους γνωρίσαμε κι έχουν πεθάνει και διαμέσου της προσευχής μας τους συγχωρούμε, προσδοκώντας παράλληλα να εξασφαλίσουμε από όσους θα βρίσκονται στο μέλλον εν ζωή και ευρύτερα από ολόκληρη την Εκκλησία τη μετά θάνατον προσευχή για εμάς. Τους ζητάμε με αυτόν τον τρόπο να μας δίνουν συγχώρηση μετά τον θάνατό μας όχι στιγμιαία αλλά καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Προσευχόμαστε επίσης για τους προγόνους μας, για κάθε ψυχή εν πίστει κεκοιμημένου, επιθυμώντας να προσεύχονται μελλοντικά και για εμάς κάποιοι άλλοι, όσο θα διαρκεί το ανθρώπινο γένος. Η αδιαφορία προς τους νεκρούς αποτελεί και αυτή μια αμαρτία που μας βασανίζει.

Οι έμμεσες και οι άμεσες ανθρώπινες σχέσεις εμπεριέχουν τις αδυναμίες που έχουν όλοι οι άνθρωποι· αυτό που επιζητούμε, στον χώρο της Εκκλησίας τουλάχιστον, είναι να περικλείουν αυτές οι σχέσεις, οι οποίες δεν διακόπτονται με τον θάνατο, την αμοιβαία συγχώρηση, την προσευχή δηλαδή όλων προς όλους, έτσι ώστε ο Θεός να μας δώσει πλήρη άφεση αμαρτιών.

Αυτό ακριβώς αποτελεί μία σημαντική πτυχή της καθολικότητας της Εκκλησίας. Η Εκκλησία εξαγνίζεται διαρκώς μέσα από αυτή την προσευχή όλων προς όλους, μέσα από τη συνεχή και αμοιβαία μετάνοια όλων. Η καθαρότητα ή η αγιότητα της Εκκλησίας αποτελούν δυναμικά στοιχεία της ζωής της. Οι αμαρτωλοί δεν απομακρύνονται από το σώμα της Εκκλησίας, αφού δεν υπάρχουν άλλωστε μέλη της που να μην αμαρτάνουν· όλοι συμμετέχουν σε αυτήν την προσπάθεια εξαγνισμού μέσω της μετανοίας, της αμοιβαίας συγχώρησης και της προσευχής όλων προς όλους, την οποία απευθύνουμε στον Θεό για να μας δώσει άφεση αμαρτιών. Η Εκκλησία δεν είναι μία κοινωνία άκαμπτη και ακίνητη αλλά μία κοινότητα σε κίνηση, που αποτελείται από ανθρώπους που αμαρτάνουν και ταυτόχρονα εξαγνίζονται μέσω της αμοιβαίας προσευχής -όχι για κάποιες αόριστες αμαρτίες αλλά για τα αμαρτήματα, τις ατελείς πράξεις και την αδιαφορία που εκδηλώνουν προς συγκεκριμένα πρόσωπα.

Μέσα σε αυτή τη ζώσα οικογένεια, εμφανίζονται συνεχώς δυσχέρειες, οι οποίες όμως ξεπερνώνται καθώς εμβαπτίζονται μέσα στη θάλασσα της αγάπης καθενός από εμάς, μέσα στην αμοιβαία αγάπη των μελών της. Όλοι αμαρτάνουν και όλοι όμως συμβάλλουν στον εξαγνισμό: μέσω του αιτήματος της συγχώρησης, μέσω της απόδοσης της συγχώρησης, μέσω της κοινής και αμφίδρομης προσευχής υπέρ της δικής τους συγχώρησης. Η αμαρτία δεν είναι μία κατάσταση που παγιώνεται. Όσοι αμαρτάνουν δεν μπορούν να αφεθούν στην αδιαφορία αλλά ωθούνται να ζητήσουν συγχώρηση. Η συνείδηση τους, που κινητοποιείται από το Άγιο Πνεύμα, τους οδηγεί σε αυτό το αίτημα. Έτσι χάρη στη μετάνοια, η αμαρτία ήδη από την εμφάνισή της αρχίζει να διαλύεται. Διαλύεται από τα αλληπάλληλα κύματα συγχώρησης, προσευχής και αγάπης τα οποία καθοδηγούνται από το Άγιο Πνεύμα.

Κατ' αυτό τον τρόπο όλοι παρακινούνται από το Άγιο Πνεύμα, που τους ενώνει. Το Άγιο Πνεύμα είναι ο παράγοντας αυτής της διαπροσωπικής ζωής που κατευθύνεται προς την αγνότητα και δεν μπορεί ποτέ να συμφιλιωθεί με την αδιαλλαξία ή την ακαμψία των σχέσεων εντός της Εκκλησίας. Είναι Πνεύμα ελευθερίας, διαπροσωπικής σχέσης, που αναπτύσσεται μέσα στην ελευθερία της αγάπης και δεν συμβιβάζεται με την αδιαλλαξία και τις άκαμπτες συμπεριφορές της δυσπιστίας και της αποστασιοποίησης. Τέτοιες συμπεριφορές δυσπιστίας και

αποστασιοποίησης δημιουργούνται και συντηρούνται από την έπαρση, η οποία ούτε ζητά ούτε δίνει συγχώρηση. Εκεί που βασιλεύουν τα πάθη (παρότι τα πάθη μοιάζουν πολύ ευέλικτα) κυριαρχεί μια δυσκαμψία και μια έλλειψη ελευθερίας, που μόνο το Άγιο Πνεύμα μπορεί να κάμψει, καθώς Εκείνο δίνει στους ανθρώπους το χάρισμα να παραχωρούν και να ζητούν συγχώρηση, υπερπηδώντας την έπαρσή τους και τα υπόλοιπα εγωιστικά πάθη τους.

Η αμφίδρομη συγχώρηση και η προσευχή από όλους προς όλους δεν ακυρώνουν μόνο την αμαρτία· αντιπροσωπεύουν επίσης και την πνοή της αγάπης, που ανοίγει την ψυχή του ενός προς τον άλλο. Μιλώντας για την πνοή του Αγίου Πνεύματος εννοούμε ότι αυτό φέρνει την αγάπη, τη ζωή και την ελευθερία. Η πραγματική ελευθερία είναι συνδεδεμένη με την αγάπη και εκεί που υπάρχει αγάπη βρίσκεται κατεξοχήν το αγαθό, η πηγή κάθε καλού λογισμού, λόγου και πράξης. Εκεί βρίσκεται η ζωή, που είναι πλήρης δυναμισμού, διαθέσιμη σε όλους, απελευθερωμένη από κάθε έπαρση και εγωιστικό πάθος.

Με αυτόν τον τρόπο, η Εκκλησία ανανεώνεται χάρη στο Άγιο Πνεύμα, μέσω της αμφίδρομης συγχώρησης και προσευχής. Ανανεώνεται διαρκώς και επανασυνδέει τους εσωτερικούς δεσμούς της αγάπης μεταξύ των μελών της. Με άλλα λόγια ανασυγκροτεί την εσωτερική της ενότητα, αρμονία και καθολικότητα.

Η αδυναμία της χριστιανικής ψυχής να αντέξει την αμαρτία και το κακό που προκαλεί στους άλλους, και η ανάγκη της να ζητήσει και να δώσει συγχώρηση, φανερώνουν την εγγενή ικανότητα της Εκκλησίας να εξαγνίζεται, να ανανεώνεται και να ανασυγκροτεί συνεχώς την ενότητα και τους εσωτερικούς δεσμούς της, προκειμένου να αποτελεί συνεχώς μια εν Χριστώ αρμονία. Με αυτό τον τρόπο εκδηλώνεται το μυστήριο της αντοχής της μέσα στον χρόνο και της αέναης ανανέωσής της.

(π. Δημήτριος Στανιλοάε, «Προσευχή και ελευθερία», εκδ. Εν πλω)

Πηγή: tokandylaki.blogspot.gr